

Onschuldig als jij

MELD JE AAN VOOR ONZE NIEUWSBRIEF

Zo blijf je op de hoogte van de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers en ontvang je leuke extra's, zoals prijsvragen, exclusieve aanbiedingen en leesfragmenten. Ook word je geïnformeerd over onze lezingen, signersessies en over andere interessante bijeenkomsten die wij geregeld organiseren.

Aanmelden kan via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief

Rowan Hisayo Buchanan

Onschuldig als jij

Vertaald uit het Engels
door Jan de Nijs

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3530 3

© 2016 Rowan Hisayo Buchanan

© 2016 Nederlandse vertaling Ambo | Anthos uitgevers,

Amsterdam en Jan de Nijs

Oorspronkelijke titel *Harmless Like You*

Oorspronkelijke uitgever Sceptre

Omslagontwerp Bas van Vuurde

Foto auteur Eric Tortora Pata

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor mijn moeder en voor de mensen die blijven

Proloog, Berlijn

De kleine vrouwelijke gestalte stond in de schaduw achter de deur-opening. Zonlicht bestreek de stoep waar ik stond, maar zij was op een kouder seizoen gekleed. Ze had drie sjaals om – een roodbruine, een kardinaalrode en een witte met steigerende scharlaken rendieren erop.

‘Guten Morgen.’ Het was de eerste keer dat ik een Japanse mond de Duitse klanken zag vormen. Mijn Duits was te zwak om thuis te kunnen brengen of haar accent sporen van Connecticut in zich droeg. Stroomde de Saugatuck door haar klinkers? Of sprak ze als iemand die altijd in de met geschiedenis overladen straten van Berlijn had gewoond?

‘Yukiko Oyama?’ Ik liet mijn half opgestoken hand zakken. ‘Ik had een afspraak. Ik ben hier in verband met de nalatenschap van uw man.’

‘Kom binnen,’ zei mijn moeder. Als ze me herkende, dan gaf ze daar geen blijk van. Ze liep langzaam en pakte de trapleuning vast, en hoewel het een absurde gedachte was, vroeg ik me af hoe zo’n piepklein vrouwtje mijn moeder kon zijn. Het handje waarmee ze de ijzeren reling omvatte leek zo onschuldig als dat van een kind. Maar ja, wandaden doen het lichaam niet zwellen. In een opwelling stak ik mijn hand uit. Haar hoofd was van me afgewend. Heel even drukte ik mijn vingers in de vergevingsgezinde wol van de rendiersjaal. Zacht, heel zacht. Schielijk trok ik mijn hand terug.

Bij de deur deed ze haar sloffen uit en onthulde meerdere lagen sokken. Ze leek ouder dan zestig. Heel spichtig. Het haar dat tussen en over de sjaals viel was met lange witte strengen doorstreept. Ik had me vaak afgevraagd hoe mijn leven eruit zou hebben gezien als ze me met zich had meegenomen. Op de tafel, waar een vaas bloemen had kunnen staan, stond een glazen pot met een bos knutselmesjes. De meubels zaten onder de verfspatten. Ergens bonkte een radiator.

‘Thee – wilt u misschien een kopje thee?’

Ik knikte. Een grote emailen wasbak stond vol lege potten. Ze zette een ketel op een kookplaatje. Ze kuchte; een hand onder aan haar keel gedrukt, de andere om haar mond gevouwen. Het krakerige geluid, als van bladeren waarop gesprongen wordt, hield een volle minuut aan. ‘Ziek. Praten is moeilijk. Sorry.’ Haar stem klonk inderdaad schor, elk woord eindigde in geschraap.

Het plastic picknickstoeltje kraakte toen ik erop ging zitten. Ik vouwde mijn handen om de beker die ze me aanreikte. Het was groene thee, uit zo’n goedkoop zakje dat altijd een beetje bitter smaakt. Maar de beker was tenminste warm in de kou. Had ze hiervoor ons gezin in de steek gelaten? Deze armoedige kamer?

‘Zoals ik al zei, ik ben hier in verband met de nalatenschap van de heer Eaves.’

Ze keek omlaag, gele korreltjes slaap kleefden in haar ogen. Haar vingers plukten aan haar sjaal, als een schoolmeisje dat een reprimande uitzit.

‘U bent toch met hem getrouwd geweest? Hij is onlangs overleden.’

Ik wachtte tot ze zou vragen waaraan. Ze bracht haar beker naar haar gezicht en wreef ermee langs haar wang. Voor de warmte nam ik aan.

‘Hij heeft u het huis nagelaten waarin u met hem hebt gewoond.’ Ik haalde de papieren tevoorschijn en schoof die over de met verf besmeurde tafel naar haar toe. ‘U hoeft alleen de documenten maar even te ondertekenen. Hebt u een pen? U zult natuurlijk nog wel erfbelasting moeten betalen.’ Dat had ik besproken met de bedrijfsadvocaat van mijn vader. ‘Maar die kunt u betalen van de verkoop van het huis.

Ik kan u wel met een makelaar in contact brengen, als u dat wilt. Als u dan hier, hier en hier even wilt tekenen.'

Ze stak haar hand in de zak van haar sweater en haalde een zwart waskrijtje tevoorschijn. Ze legde de papieren naast elkaar en tuurde omlaag om de klein gedrukte lettertjes te lezen. Langzaam zette ze haar handtekening. Die was eenvoudig, vierkant en zorgvuldig. Ze gaf me het eerste vel papier terug, ondertekende het tweede en stakte toen, de punt van het krijtje nog op het papier gedrukt. Ze staaarde naar haar eigen naam.

'Mijn zoon?'

Ja. Ja. Ja.

'Waar is hij?'

YUKI

1968, Chinacridongoud

Warm geel, ontworpen voor de auto-industrie. Het heeft de kleur van straatlicht in nachtelijke plassen, ingelegde takuan en eendenbekken.

De potloodventer zat ineengedoken op zijn vaste trapje een hotdog te eten. Yuki stak niet over en versnelde haar pas niet. Ze bleef staan en keek toe terwijl hij de mosterd van zijn knokkels likte; zijn dikke tong werkte zich tussen zijn vingers door omlaag. Ze was zo dichtbij dat ze de uienringen zag trillen in de wind. Hij had een beige gleufhoed op en droeg een dunne, beige regenjas, als een detective uit een tekenfilm. Momenteel zat de regenjas dicht, maar zijn blote benen toonden de wereld hun spinnenpootzwarte haren.

Yuki's schooltas sneed in haar schouder. Het gewicht van de schriften vol lege bladzijden drukte haar terneer – alweer een jaar. Wat deed de potloodventer als hij zich niet aan de wereld toonde? Zat ook hij dan gevangen tussen de ijzeren poten van een tafeltje? Hij bromde de eerste paar maten van 'Revolution'. Het nummer werd onderbroken door het zompige gehap in de hotdog. Nazomerzonlicht bleekte de stoep terwijl Yuki tegen het warme glas van een etalageruit leunde en de man bestudeerde. Hij had nauwelijks zichtbare lijntjes om zijn ogen en vetvlekken op de manchetten van zijn mantel.

Een kantoormeisje liep haastig voorbij met twee dampende kartonnen bekertjes. De potloodventer duwde de laatste hap van zijn hotdog naar binnen en trok luidkeels en vals zingend zijn jas open. Het meisje liep gewoon door zonder hem ook maar een blik waardig te keuren. Yuki verwonderde zich erover dat ze geen koffie morste. Hij werd gene-

geerd door deze vrouw met haar knotje, terwijl zij, Yuki, onzichtbaar voor hem was; een man die op de eerste koude dag van het najaar met het verschrompelde paarse stompje van zijn penis pronkte.

Ze draaide zich om. In de winkelruit hapten schaduwen grote stukken uit haar spiegelbeeld en lieten alleen een stuk vlecht en een deel van haar wang over. Ze kwam dichterbij, maar hoe dichterbij ze bij de ruit kwam, hoe sneller haar beeltenis vervaagde.

Ze was zestien. Het hele jaar had het verdriet onder haar huid geklotst. Een verdriet zo diep en drabbig dat het als puisten uit haar poriën had moeten poppen, maar haar gezicht was nog net zo glad als toen ze tien jaar geleden uit het vliegtuig stapte. Ze bleef naar het glas gluren tot het schaduwmeisje verdween en plaatsmaakte voor een paar lakleren laarsjes. De laarsjes waren *White Album*-wit. Ze schopte met haar linkervoet tegen de stenen muur. Yuki's Mary Janes waren al zes keer verzoold. Ondanks al het poetsen hadden ze zichtbare kreukels rond de neus. Het waren de schoenen van iemand die wist dat haar voeten net zo onzichtbaar waren als haar gezicht.

Windklokken klaterden toen ze de deur openduwde. De winkel stonk naar wierook, dikker en blauwer dan het merk op hun familiealtaar. Vanonder de toonbank klonk een mannenstem. 'Kan ik je ergens mee helpen?'

'Nee, ik kijk alleen maar even.' En meteen daarop: 'Hoeveel kosten die laarsjes? Die witte, in de etalage.'

Er dook een jongen op; hij veegde het stof van zijn spijkerbroek. 'Die? Dertig dollar.' Yuki's moeder gaf haar vijf dollar per week om op school te lunchen.

Ze draaide zich om, klaar om te gaan. Ze hield haar hand al tegen de deur, de stalen plaat verkoelde de hitte van haar schaamte.

'Welke maat heb je?' riep hij.

'Vierendertig.'

'Sorry, maar de kleinste maat die we hebben is zesendertig.'

Haar hand omklemde de deurknop. Natuurlijk maakten ze geen schoenen die haar pasten.

'Toe, kijk niet zo sip. Wat dacht je van een zonnebril?' De jongen glimlachte. 'One size fits all.' Hij pakte een zonnebril uit een draairek

en wierp hem haar toe. ‘Ze zijn in de najaarsuitverkoop. Twee dollar.’ De zon was al onderweg naar het zuiden voor de winter. Yuki had geen zonnebril nodig. Ze zette hem op. Hij paste niet. De brug was te groot voor haar neus en het montuur bedekte haar hele gezicht, maar de oranje glazen zetten de wereld in een gouden gloed. Er zat twee dollar in haar portemonnee; lunch voor donderdag en vrijdag. Yuki kocht de zonnebril.

De wereld buiten glansde. Gouden licht stuiterde van bumpers en gleeed over het lange haar van NYU-studentes. De potloodventer was verdwenen, maar zijn lege hotdogkartonnetje lag nog op het trapje. Ketchupresten leken minder op vlekken dan op kussen. Haar stijve grijze rok wapperde in de wind en ze draaide om haar as, waardoor hij nog wijder uit ging staan. De zonnebril sprong op en neer. De wereld knipperde.

De ramen van haar huis knipoogden feloranje terwijl ze over een in tweeën gereten dode rat stapte, die daar waarschijnlijk was achtergelaten door een straatkat. Yuki woonde aan de rand van The Village, ten noorden van Chinatown en ten zuiden van de hoeren. Haar ouders hadden zich wel iets beters kunnen veroorloven – haar vader was directeur van de Amerikaanse oostkusttak van Japans succesvolste autofabrikant – maar Amerika was nooit meer dan een onderbreking van hun Japanse leven geweest. Ze had ooit aan haar moeder gevraagd waarom haar vader hen niet in Tokio had achtergelaten. Haar moeder ging op haar hurken zitten en zei in het Engels: ‘Papa heeft ons nodig,’ alsof het verraad te groot zou zijn als ze deze zwakheid in het Japans zou toegeven. Ze woonden al twee derde van Yuki’s leven in New York – haar Japan bestond uitsluitend uit de geur van de dozen thee die haar grootmoeder elke jaarwisseling stuurde. De meesten van zijn collega’s kwamen alleen en keerden na een jaar of twee weer terug naar Japan en hun gezin. Maar het bedrijf beweerde dat ze hun vader in New York nodig hadden omdat zijn kennis van de taal en de cultuur het grootst was – elk jaar in het land metselde hem iets meer in. Maar dit was het laatste jaar.

Ze zette haar Mary Janes in het schoenenrek, naast de pumps van haar moeder en onder de huissloffen van haar vader, waarvan de

tatami zolen in de vorm van zijn voeten waren uitgesleten. Haar vader had met afgrijzen uitgelegd dat westerlingen schoenen droegen in hun slaapkamer, maar Yuki had geen idee of dat waar was – ze was nog nooit in een Amerikaanse slaapkamer geweest. Ze schoot haar eigen flanellen sloffen aan en verstopte de bril in haar schooltas.

‘*Tadaima,*’ riep Yuki, ik ben thuis, alsof haar moeder dat niet al wist door het kraken van de deur en het geluid van haar voeten op de grenen vloer.

In het piepkleine keukentje staarde haar moeder met een bedenkelijk gezicht naar een keurig afgepast hoopje gehakt. Het had dezelfde kleur roze als de koelkast en de broodrooster en de handschoenen waarin Yuki’s moeder haar vingers kromde.

‘Wat vind je van cottage chīzu?’ vroeg haar moeder in het Japans. Het irriteerde Yuki als haar moeder Japans gebruikte voor wat in feite Engelse woorden waren. Waarom chīzu zeggen als ze donders goed wist hoe ze *cheese* moest zeggen?

‘Ik vind helemaal niets van cottagecheese,’ antwoordde ze in het Engels.

‘Ik ga chīzubāgā maken. Volgens het recept is dat met chedāchīzu.’ Het duurde even voor Yuki begreep dat haar moeder cheddar bedoelde. ‘Maar je kent je vader, van chedāchīzu krijgt hij buikpijn.’

‘Waarom maak je dan cheeseburgers voor hem?’ Haar moeder keek verbaasd en gekwetst. Waarom verbaasd? Haar vader kon niet tegen kaas. Hij kon niet tegen Amerika. Hij wilde nazomerpaling, vetgemest in cederhouten vaten en op houtskool gegrild. Hij was loyaal aan het bedrijf. Het bedrijf had hem naar deze buitenpost gestuurd, maar zijn verbanning liep eindelijk ten einde.

‘Niemand maakt burgers volgens recept, mam.’

Haar moeder leek vastbesloten het gezin voor vertrek zo Amerikaans mogelijk te laten zijn. Ze zouden over een halfjaar afreizen – eind maart. De tijd van de voorjaarsregens en de pruimenbloesem, dat zei haar vader tenminste. Yuki kende pruimen alleen uit d’Agostino’s, waar elke donkere vrucht een stickertje van de distributeur droeg. Yuki was één keer bij haar grootouders op bezoek geweest, en terwijl zij vriendjes werd met hun hond, kon ze in de ogen van de volwassenen

niets goed doen. Hoeveel talen hadden vier vervoegingen voor *Ik heet* Yukiko, een voor elk niveau van beleefdheid? Wie had er nou ooit van vier niveaus van beleefdheid gehoord? En hoe kon zij nou weten dat het als beledigend kon worden ervaren als je je te eerbiedig uitdrukte? Yuki was een *chizubāgā* – erg genoeg om een Japanner te doen walgen, maar nog steeds geen echte Amerikaan.

‘Ik ga naar mijn kamer.’

Yuki haalde de zonnebril weer tevoorschijn, maar in het donker van haar kamer bleef alles gewoon bruin. Ze wou dat ze iemand had aan wie ze kon vragen hoe de bril haar stond. Op tv had je altijd een populaire groep en een onpopulaire groep. Daar begreep Yuki niets van. Hoe kon je nou onpopulair zijn in een groep? Op de lagere school noemden de meisjes haar Jukkie Yuki, maar nu namen ze niet eens meer de moeite om tegen haar te praten. Als ze de juiste woorden kende, de juiste toegangscode, zou ze er misschien bij kunnen horen. Dikke Carol, bij wie ze in de vierde klas kevers in haar shirt stopten, had een vriendje dat in een band speelde. Vieze Alice gaf feesten op de zolder van haar stiefmoeder. Maar naarmate de jaren verstreken voelde Yuki zich niet minder, maar juist steeds meer jukkie.

Ze legde de boeken voor het vijfde jaar op haar schrijftafeltje. Haar moeder had ze gekaft met bruin papier, zodat de hoeken niet zouden buigen. Alle boeken waren even saai. Ze schreef haar naam aan de binnenkant van haar meetkundeboek. Ondanks de strenge weekendlessen van haar vader begonnen de getallen bij elk wiskundeproefwerk te spartelen als stervende vissen in een emmer; zessen werden negens en drieën vervormden tot achten. Ze kon hem niet kwalijk nemen dat hij naar de doorgestreepte antwoorden keek met een uitdrukking alsof hij rotte zalm zag. Ze wist niet hoe ze moest uitleggen dat de getallen, die zich thuis nog zo goed hadden gedragen, in de wazige paniek van het proefwerk begonnen te kronkelen.

Misschien was meetkunde anders, beter. Ze schreef haar naam in het Engels. Ze schreef hem in het kanji. Beide manieren waren even zielig als een platgeslagen vlieg. Yuki kon zich niet voorstellen dat ze in Tokio minder eenzaam zou zijn, alleen omdat ze er daar hetzelfde zou uitzien als iedereen.

Yuki stak haar hand uit en raakte de ansichtkaart aan die met vier rode speldjes aan de muur was geprikt, van die speldjes waarmee ze in films hun locaties aangeven. Tijdens een klasse-excursie naar het Guggenheim had ze dit Weense olieverfschilderij van een huis gezien. De ramen waren gebroken, maar de balkons hingen vol regenboogkleurige kousen en hemden. Subliem wasgoed. Ze volgde een van de ruiten met haar nagel en vroeg zich af hoe haar naam zou klinken in de taal van die stad. Voor kunstzinnige vorming had ze tenminste een acht gekregen, niet dat haar vader zich daarvoor interesseerde.

De volgende dag vermeed Yuki de kantine. Ze had al haar etensgeld aan de gekleurde zonnebril uitgegeven. Het raam van de meisjes-wc op de vijfde verdieping kwam uit op de brandtrap, iets wat ze het jaar daarvoor had ontdekt nadat ze weer eens een onvoldoende had gehaald voor een wiskundeproefwerk. Ze had de ijzeren leuning door het raam gezien, vaag en vlekkelig door het matglas en de tranen. Alsof de naam haar ertoe aanzette, was ze erop gebrand geweest erlangs te ontsnappen. Nu had ze daar opnieuw behoefte aan.

De enige manier om de stalen trap te bereiken, was door het raam. Yuki klom op de wasbak en klemde haar voeten tussen de kranen. Ze wrikte het logge schuifraam open; na ongeveer een halve meter liep het vast. Als er ooit brand was, zouden ze allemaal omkomen. Daar had ze vaak over gefantaseerd tijdens uitzonderlijk eenzame lunches, als ze in haar eentje aan het eind van de tafel bij de vuilnisbakken zat. Ze stak haar bovenlichaam zijdelings de blauwe lucht in en gleed naar buiten op de roestige treden.

Yuki haalde de oranje zonnebril uit haar zak. Met de bril op voelde ze de steken in haar maag bijna niet meer. Alles werd amber; ze stelde zich voor hoe de kleur over het schoolplein stroomde, de roddels in de monden deed stollen, nagellakkwastjes halverwege de streek tot stilstand bracht en gegapte sigaretten doofde, waarna het opsteeg naar de docentenkamer om rode correctiepenningen midden in een doorhaling te bevriezen. De illusie werd verbroken door in de vergulde lucht opvliegende duiven, en toen ze omhoogkeek zag ze een paar treden hoger een meisje zitten.

Het meisje had een avocadogroene jurk aan met een scherp gepunte witte kraag. Ze was zo mager dat haar jukbeenderen wel geslepen leken. Een regenwolk van blond haar rees op vanachter de witte piek van haar voorhoofd. Het meisje stak haar linkerhand op bij wijze van groet. Haar rechterarm hield ze om haar smalle knieën geklemd. Toen Yuki de bril omhoog schoof, lichtten haar haren nog feller op, alsof ze elke druppel goud hadden geabsorbeerd die de bril te bieden had. Yuki's woorden zaten vast in haar keel, ze kreeg er nog geen 'hoi' uit. Ze stak haar hand op om de groet van het meisje te weerspiegelen. Maar ze deed het zo snel dat het leek alsof ze om een beurt vroeg. Ze stopte hem weer tussen haar knieën. Ze had hier nooit eerder iemand gezien.

Yuki en het meisje bleven zwijgend en apart van elkaar op de ijzeren treden zitten tot de bel ging en Yuki 'Ik ben Yuki. Ik zit in de vijfde,' wist uit te brengen.

'Odile. Examenjaar. Mijn eerste dag vandaag.' Ze gooide haar handen in de lucht alsof ze wilde zeggen: maar wat doe je eraan?

Yuki had de naam Odile nog nooit gehoord. 'Gave naam.' Iedereen op school heette Kathy, Lucy of Amy, desnoods Rachel, zelfs de meisjes met een studiebeurs.

'Ja, weet ik. Ik heb hem zelf uitgekozen.' Op het schoolplein wervelden lichamen naar de deur als afwaswater dat door het putje wegloopt.

'Volgens mij moeten we weer naar binnen,' zei Yuki. Ze zette een voet onder het raam. Het andere meisje maakte geen aanstalten.

Tijdens de kunstles kon Yuki zich niet concentreren op het keurig geschikte bosje nepbloemen, en zat ze de hele tijd krullende haarwolken in haar schetsboek te tekenen.

Mevrouw Shahn boog zich over haar heen en zei: 'Heel erg Alphonse Mucha, maar we zijn hier om naar de natuur te tekenen. Of in dit geval, naar zijde.' Hier zweeg haar docente even om haar ronde brilletje op haar kleine neus omhoog te schuiven. 'Maar die schuine kin vind ik mooi gedaan en die glimlach is goed gelukt. Blijf eraan werken, maar de ogen zijn te groot – als iemand zulke grote ogen had, zouden ze zo groot zijn als grapefruits. Je hebt aanleg, maar je moet eerst le-

ren natekenen, voordat je zelf dingen gaat verzinnen.'

Yuki wist bijna helemaal zeker dat Odile echt was. Het mysterie werd tijdens wiskunde opgehelderd. De in Schotse ruit gehulde schoolsecretaresse verstoorde de les terwijl ze bezig waren met lineaire vergelijkingen. 'Heeft iemand Jayne Graychild gezien?'

Yuki was blij met de onderbreking. 'Wie?' vroeg meneer Schwinger, de wiskundeleraar.

'Lang, dun, blond, lijkt een beetje op Sticky? Twiglet?' zei de secretaresse. 'Ze zou in de bijspijkerklas moeten zitten, maar we denken dat ze het misschien niet heeft kunnen vinden.'

Yuki legde de pen neer waarmee ze kringetjes om haar $x+2y$ had zitten tekenen. Ze had de bijspijkerklas maar net weten te vermijden; door wekenlang elke avond hard te studeren had ze haar 6- op kunnen halen naar een 6+; maanden van haar leven voor een verticaal streepje, en ook nog eens voor niks, want ze ging toch verhuizen. Het meisje zat dus in de bijspijkerklas. Yuki's vader zou zeggen dat onwetendheid zwakke banden scheidt, maar wat wist hij er nou van? Ze had hem nog nooit met een vriend gezien.

'Twiggy,' wist Kathy B. te melden.

'Ik denk dat ik weet wie u bedoelt,' zei Kathy M. 'Ze zei dat ze Odeel heette, of O'nogwat.'

'Is ze Iers?' vroeg Amy H.

'Frans,' zei Kathy B., de wijsneus. 'Ze komt van een balletschool. Ik heb gehoord dat ze ervan af is getrapt omdat ze met haar docent naar bed is geweest.'

'Ik hoorde juist dat ze dat had geweigerd,' zei Amy H.

Kathy B. keek geërgerd. 'Hoe weet jij dat nou?'

'En nu stil,' zei meneer Schwinger. 'Allemaal.'

Toen Yuki thuiskwam had haar moeder patat gebakken. De met zout bestrooide staafjes lagen op een stuk keukenpapier. De ongevoede vuist van Yuki's maag spande zich.

Haar moeder gebaarde naar de offerplaats. Met de lange kookstokjes legde Yuki twee glanzende frietjes op een bord.

'Mam?'